

26 YIL SONRA 12 EYLÜL 1980

Erşat AKYAZILI
Maden Mühendisi

12 Eylül 1980 Askeri darbesinin üzerinden tam 26 yıl geçti. Geçen bu süre içerisinde toplumun çeşitli kesimlerinden yükselen demokratikleşme talepleri hala yerine getirilmedi. 26 yıl sonra toplum hala 12 Eylül temel hukukuyla yönetilebiliyor. Oysa herkes bilmektedir ki, geçmişleriyle hesaplaşmayan hiç bir toplum geleceğini kuramaz.

Geçen 26 yıllık süreye karşın bugün hala 12 Eylül'ün ne için ve kimin çıkarına yapıldığı yeterince sorgulanabilmiş değildir. Oysa bu sorgulamanın toplumsal bazda çoktan yapılmış olması gerekirdi. Ancak bir sorgulamanın yapılması kadar bu sorgulamanın doğru

bir biçimde yapılması da gerekir. 12 Eylül'ün doğru sorgulamasının yapılabilmesi dönemin ekonomik, sosyal ve siyasal koşullarının hem ulusal bazda, hem de uluslararası bazda analiz edilmesinden geçer.

1070'li yıllarda dünya sahnesinde iki önemli olgu yaşanmaktadır. Bunlardan biri 1970'li yıllarda giderek azalan kar oranlarıyla kendini gösteren ve 1973 yılında yaşanan petrol kiriziyle alevlenen kapitalizmin genel krizidir. Bu krizin giderilmesi -daha doğru bir deyişle ertelenmesi- için, 1978 yılında Tokyo Round'unda dünya ekonomilerinin liberalleştirilmesi kararları alınmıştır. Bu kararların ilk uygulayıcıları da ABD'de Reagan, İngiltere'de Thatcher iktidarları olmuştur. Çevre ülkelerde ise, ekonomilerinin liberalleştirilmesinin sivil iktidarlar aracılığıyla sağlanmaya çalışılmış, bunun yapılamadığı koşullarda askeri zor devreye sokulmuştur.

Bu bağlamda, Türkiye'de ekonominin liberalleştirilmesi için 24 Ocak 1980 tarihli kararlar alınmıştır. Ancak dönemin toplumsal koşullarında, özellikle toplumsal muhalefetin görece güçlü konumu karşısında bu kararlar uygulanamamıştır.

1970'li yıllarda yaşanan diğer önemli bir olay, ABD'nin bir numaralı müttefiklerinden olan İran'da Şah rejiminin islami bir ayaklanmayla yıkılarak, İran'ın ABD hegemonyasından uzaklaştırılması olmuştur. Bu yeni durum ABD'nin, kendisi için çalışacak yeni bir jandarma devlete gereksinim duymasına yol açmıştır.

Yaşanan bu iki olgu 12 Eylül askeri darbesinin arka planını oluşturmuştur.

Darbecilerin ilk icraatları demokratik örgütleri kapatmak ve yasaklamak, temel hak ve özgürlükleri askıya almak

Özellikle 24 Ocak kararlarının uygulanamayışını takiben toplumsal gerilim bilinçli olarak tırmandırılmıştır. Devlet destekli faşist çetelerce gerçekleştirilen açık katliamlar yok sayılarak, “kardeş kanı” dökülüyor imajı oluşturulmuş, bu kanı durdurma gerekçesi 12 Eylül askeri darbesinin nedeni olarak gösterilmiştir.

Buna karşılık darbecilerin ilk icraatları demokratik örgütleri kapatmak ve yasaklamak, temel hak ve özgürlükleri askıya almak, 100 binleri gözaltına alıp işkenceden geçirmek, 10’larca

demokrat-devrimci-yurtseveri asmak, 100’lercesini katletmek olmuştur. Bütün bu faşist uygulamalarla toplumsal muhalefetin bastırılmasını takiben, daha önce kararlaştırılan ancak uygulanamayan 24 Ocak Kararları uygulamaya sokulmuş, kararların mimarı olarak bilinen, gerçekte basit bir uygulayıcı olan Turgut Özal ekonomiden sorumlu hale getirilmiştir.

Yine askeri rejimin ilk icraatlarından biri dinsel kurumları güçlendirerek, din derslerini zorunlu hale getirmek olmuştur. Ne gariptir ki bu uygulamayı yapan ordu bugün irticaya karşı temel güç olarak görülebilmektedir.

Aradan geçen 26 yıllık sürede oluşturulan gerici-baskıcı kurumsal yapı ve yaratılan yoz kültür, toplumun tarihsel-siyasal hafızasını yok etmiş, onu köleleştirmiştir.

Bugün linç gösterileriyle ortaya çıkan toplumsal histeri, ülkesel intiharı beraberinde getirmektedir. Oysa askeri darbe geçmişleriyle hesaplaşan Brezilya, Arjantin, Şili, Nepal gibi ülkelerde halklar kendi histerilerini tedavi ederek daha güzel günlere yelken açmışlardır.

Darısı başımıza...

